Japonijos lietuvių bendruomenės pirmininkė: „Kurį laiką buvau pamiršusi, kad esu lietuvė“

Japonijos lietuvių bendruomenei nuo balandžio vadovauja Kristina Tomita, pakeitusi tris kadencijas pirmininkavusį dr. Audrių Sabūną. Kristina pabrėžia, kad buvęs pirmininkas atgaivino bendruomenę, įliejo daug kultūros, ir tikisi, kad jis dar grįš prie bendruomenės vairo. O per savo kadenciją, kuri trunka metus, ji norėtų įgyvendinti du labai konkrečius tikslus – įteisinti bendruomenę kaip juridinį asmenį ir sukurti pagalbos sistemą ar duomenų bazę sudėtingose situacijose atsidūrusiems tautiečiams.

Justina Mikeliūnaitė | Pasauliolietuvis.lt

Asmeninio archyvo nuotraukos

„Kiekviena bendruomenė turi skirtingų kampų, o vadovauti išrinktas žmogus atlieka fasilitatoriaus vaidmenį ir apibrėžia bei laiko bendruomenės rėmus. Tie rėmai būna skirtingi, nulemti pirmininko asmeninės ir profesinės patirties“, – pastebi K. Tomita, į bendruomenę žvelgianti psichologės akimis.

Tekančios saulės šalyje Kristina Tomita gyvena jau 16 metų. Per šį laiką Japonija tapo svarbia jos profesinio ir asmeninio gyvenimo dalimi. Ilgainiui vis stiprėjo ir ryšys su Lietuva bei lietuvių bendruomene Japonijoje. Prieš trejus metus Kristina tapo bendruomenės iždininke, vėliau – pirmininko pavaduotoja, o šį pavasarį

prisiėmė atsakomybę eiti Japonijos lietuvių bendruomenės pirmininkės pareigas.

Su bendruomenės pirmininke, psichologe, pagalbos centre užsieniečiams dirbančia Kristina Tomita kalbamės apie išsikeltus tikslus, įkvepiančius žmones, savanorystės prasmę, Japonijos lietuvių bendruomenės ypatumus, profesinę patirtį ir norą padėti tiems, kurie į bendruomenę neateina.

Užsiminėt ne tik apie bendruomenės atgaivinimą, bet ir apie savo asmeninį lietuviškumo lūžį, identiteto pokytį. Kada ir kaip jis įvyko?

Buvau žmogus, kuris buvo ilgą laiką pamiršęs, kas yra Lietuva ir kad pati esu lietuvė. Lūžio momentą pajutau ūgtelėjus sūnui, maždaug prieš 6–7 metus. Mama jam asocijavosi su šviesia, baltaode moterimi. Ne japone, bet tarsi neaišku, iš kur. Su savo vaiku kalbėjau angliškai ir jis nesuprato, kas ta Lietuva, jam tai buvo svetima. Mane apėmė siaubas, kad prarandu savo identitetą ir net negaliu sūnui parodyti, kokia unikali ir išskirtinė yra mūsų tauta. Išsigandau, kiek mes prarandam. Tada, prieš maždaug šešerius metus, supratau, kad man reikia grįžti prie šaknų, ir pamažu įsiliejau atgal į lietuvių bendruomenę.

Ir dabar sūnus sunkiai kalba lietuviškai, bet jau supranta, kas yra Lietuva, kur ji yra, kokie jos žmonės, jų charakteriai, žino istoriją. Už tai esu dėkinga lituanistinei mokyklėlei, sau ir Lietuvos ambasadai.

Labai džiaugiuosi, kad turime lietuvišką mokyklėlę „Pelėdžiukai“, kurią sukūrė Giedrė Oki. Ten vaikai ne tik mokomi kalbėti lietuviškai, bet ir supažindinami su lietuvių kultūra, turi galimybę susitikti su tokiais pačiais, kaip ir jie, vaikučiais dažnai kalbančiais angliškai ir japoniškai, susipažinti su ambasados darbuotojų vaikais, kurie dažniausiai puikiai kalba lietuviškai.

Nors daliai vaikučių, daugiausia augančių mišriose šeimose, sunkiau sekasi lietuvių kalba, jie pradeda pažinti Lietuvą, jos kultūrą, atsiranda supratimas, kur yra jų senelių, mamų, tėvų šaknys. Gera matyti, su kokiu atsidavimu Giedrė kuria šią mokyklą, kiek laiko, žinių ir nuolatinio mokymosi pati įdeda ir perduoda ir vaikams, ir kolegoms, ir praktikantams. Tai yra labai šviesus projektas, už kurį esu labai dėkinga ir tikiu, kad daug žmonių jaučiasi dėkingi Giedrei ir ambasadai, kurios patalpose ir veikia mokykla.

Kristina Tomita su buvusiu Japonijos lietuvių bendruomenės pirmininku, dr. Audriu Sabūnu

Japonija tolima ir geografiškai, ir kultūriškai, tad tai nėra populiari lietuvių emigracijos kryptis. Kuo šią šalį pasirinkę tautiečiai ir joje įsikūrusi lietuvių bendruomenė yra ypatinga ir išsiskiria iš kitų bendruomenių pasaulyje?

Išties ne kiekvienas atvažiuoja iki Japonijos. Šiuo metu aktyviausi bendruomenėje akademinio pasaulio žmonės, ambasados darbuotojai, praktikantai, mainų studentai ir laikinai atvykę žmonės.

Japonijoje gyvena apie 200 lietuvių. Bendruomenėje užsiregistravę maždaug pusė

jų, o aktyviai dalyvauja dar mažiau. Tačiau manau, kad bendruomenės narys nebūtinai reiškia žmogų, kuris dalyvauja kiekviename renginyje. Dalis žmonių gyvena Japonijoje daug metų, kiti atvyksta trumpam ir jų ryšys su Lietuva ir bendruomene labai skirtingas.

Svarbi kultūros skleidėja ir aktyvių žmonių palaikytoja yra Lietuvos ambasada Japonijoje. Tai vieta, kur visada esam laukiami, priimami su mūsų idėjomis ir renginiais. Vyksta daug neformalaus, labai šilto bendravimo tarp bendruomenės, mokyklėlės ir ambasados darbuotojų šeimų. Tai yra žmonės, kurie tikrai daug prisideda prie bendruomenės veiklų ir padeda tais momentais, kai, rodos, nebežinom, kur dėtis.

Tačiau įžvelgiu ir kylantį pavojų bendruomenei tapti tarsi ambasados vaiku, kuris nenori užaugti. Todėl ieškome galimybių organizuoti renginius ne tik ambasadoje ir būti kuo mažiau priklausomi.

Japonijos lietuvių bendruomenė

Koks Jūsų, kaip naujosios bendruomenės pirmininkės, tikslas? Su kokia bendruomenės vizija ateinat į šias pareigas?

Šiuo metu labai stengiamės įregistruoti bendruomenę kaip juridinį asmenį. Nueitas jau netrumpas kelias su buvusiu pirmininku, tačiau teisinė registracija labai sudėtingas procesas. Labai skiriasi Japonijos ir Lietuvos įstatymai, tenka daug konsultuotis su Japonijos advokatais ir Lietuvos institucijomis. Tai – milžiniškas darbas.

Esu labai dėkinga visiems žmonėms, kurie dirba kultūros srityje, kurie stengiasi prisidėti prie koncertų, renginių, bet dalis aktyvių žmonių ir patys kreipiasi ir tikisi pagalbos iš bendruomenės, įgyvendinant jų idėjas, projektus, ieškant finansavimo. Yra tikrai puikių iniciatyvų, tačiau kol kas negalime padėti materialiai. Tad mūsų šių metų tikslas – užregistruoti bendruomenę Japonijoje kaip ne pelno siekiančią organizaciją.

Labai svarbus mūsų partneris yra ambasada, tačiau pati bendruomenė turi išlaikyti savarankišką tapatybę ir būti atvira kuo platesniam Japonijoje gyvenančių žmonių ratui. Kartais žmonėms, kurie įsikūrę toliau nuo Tokijo, todėl jiems sudėtingiau prisijungti, jie mažiau matomi arba su bendruomene dar neturi tokio stipraus ryšio ir kartais nemato, ką galėtų gauti iš bendruomenės.

Kadangi dirbu pagalbos srityje, man norėtųsi sukurti projektą, kuris padėtų sudėtingose situacijose atsidūrusiems tautiečiams, ir turėti duomenų bazę, kurioje lietuviai, papuolę į kokią nors ekstremalią situaciją, galėtų geriau susigaudyti ieškodami internete pagalbos, o sudėtinga padaryti dėl visiškai kitokios kalbos ir rašmenų.

Man atrodo svarbu sukurti patikimų kontaktų ir susistemintos medicininės, teisinės pagalbos, institucijų informacijos duomenų bazę lietuvių ir (arba) anglų kalba. Nes ir po keleto metų gyvenimo čia tikrai nedaugelis gali skaityti japoniškus rašmenis.

Dirbu NGO krizių linijoje, žinau, su kokiomis problemomis susiduria užsieniečiai Japonijoje, tad šią patirtį norėčiau priartinti ir prie lietuvių bendruomenės veiklos ir prisidėti, kad būtų daugiau aiškumo, o pagalba taptų prieinamesnė. Yra žmonių, išgyvenančių skaudžias skyrybas, kenčiančių dėl to, kad teisiškai čia pripažįstama tik vienpusė tėvystė, o nauji įstatymai labai sunkiai įgyvendinami, yra patekusių į įkalinimo įstaigas.

Suprantu, kad kultūra ir menas yra labai reikalingi, bet manau, kad mums taip pat reikėtų pamąstyti apie savo tautiečius, kurie toli nuo Lietuvos, toli nuo Europos, kitoje kultūroje ir nėra pačioje geriausioje situacijoje.

Susitikime su pirmąja ponia

Išties labai prasminga ir šiek tie nauja kryptis bendruomenių veikloje, kurioje labai vertinga tampa Jūsų profesinė patirtis. Gal galite plačiau papasakoti, su kokiomis situacijomis susiduriate dirbdama krizių centre?

Kadangi Japonija pagal savižudybių skaičių taip pat yra viena iš pirmaujančių šalių pasaulyje, maždaug prieš 50 metų buvo įsteigtas savižudybių telefonas – krizių linija. Ja bandė susisiekti ir labai daug anglakalbių žmonių, tad buvo įkurta ne pelno siekianti organizacija TELL (anksčiau vadinta *Tokyo English Lifeline*), kuri išaugo iki vienos didžiausių ne pelno siekiančių organizacijų. Organizacija skirta padėti Japonijos tarptautinei bendruomenei ir visiems, ieškantiems psichologinės paramos anglų kalba. Veikia krizių linija telefonu, susirašinėjimo kanalas, duomenų bazė, projekto partneriai – psichinės sveikatos klinikos, taip pat organizaciją remia D. Britanijos ambasada.

Šioje krizių linijoje dirbu šešerius metus. Baigiau psichologijos studijas, gal todėl į viską žvelgiu iš psichologinės pusės, analizuoju kultūrinį prisitaikymą, krizes.

Visada palaikysiu kultūrą, švietimą, visas idėjas už Ukrainą, nuostabius koncertus, eitynes, kiekvieną šventę. Bet norėčiau matyti ir tuos žmones, kurie yra nematomi. Kurių nesutiksi šventėje ar proteste, kurie pateko į tokias situacijas, kuriose jaučiasi neišgirsti ir galbūt šiek tiek apleisti tautiečių. Savo profesinę misiją kažkiek bandau įgyvendinti ir bendruomenėje.

Žinoma, mums nereikia kurti antros krizių linijos lietuvių kalba, bet jei sukurtume duomenų bazę – būtų svarbus žingsnis. Kaip ir įteisinti bendruomenę, padėti rengiant projektus lietuviams, būtų nuostabu.

Su sūnumi

Kaip manot, koks galėtų būti efektyviausias kelias pasiekti tuos, kaip įvardijot, nematomus žmones?

Negalėčiau to tvirtinti apie lietuvius, nes su jais tiesiogiai nedirbau, tačiau praktika su vakariečiais rodo, kad į bėdą ar sudėtingą situaciją pakliuvę žmonės patys ieško pagalbos. Jei bus ką surasti, jie ras. Tad nemanau, kad jų pačių reikia ieškoti. Kai kurie gal net nori likti nematomi, anonimiški, bet mūsų pareiga, kad ta informacija būtų prieinama lengvai.

Man labai įdomu ir rūpi išsiaiškinti, ar lietuviai kitose šalyse turi sukūrę tokias sistemas ar informacijos bazes. Žinoma, anglakalbėse šalyse situacija kiek kitokia, o čia institucijose be japonų kalbos prapulsi – ar kreipsiesi dėl smurto artimoje aplinkoje, ar dėl finansinių sunkumų, anglų kalbos nepakaks.

Tad noriu, kad bendruomenė būtų teisiškai įteisinta ir galėtume padėti žmonėms, kurie jaučiasi apleisti.

O kaip bendruomenė prisideda kuriant Lietuvos įvaizdį ir pristatant Lietuvą Japonijoje? Kaip mus mato vietiniai?

Mano nuomone, lietuviai yra ganėtinai artimi japonams kultūriškai ir net mentalitetu: tokie pat uždari, nenorintys parodyti tikrų jausmų ir nuo to patys kenčiantys ir besistengiantys viską padaryti geriausiai, pateikti geriausią savęs versiją, ir dėl to dažnai išsisemiantys.

Išsilavinę japonai tikrai žino, kas ir kur yra Lietuva. Ypač žinomas Čijunė Sugihara, jis yra populiari ir žinoma asmenybė Japonijoje. Bet išties sunku pasakyti, kiek gi japonai žino apie Lietuvą. Labai daug stengiasi dabartinis ambasadorius dr. Aurelijus Zykas, dažnai pasirodantis nacionalinėje Japonijos televizijoje ir bandantis patraukti dėmesį šaltibarščiais, cepelinais ar kultūriniais dalykais.

Ryškus priminimas apie Lietuvos kultūrą buvo Čiurlionio paroda nacionalinėje galerijoje šį pavasarį ir koncertas. Tačiau išties imperialistai japonai dažnai matydami baltaodį žmogų iškart jį pavadina amerikiečiu, o jei nesusikalba angliškai, palaiko rusais. Tad nereikia svajoti, kad ši šimtamilijoninė šalis daug žinos apie Lietuvą. Per 16 metų, kiek čia gyvenu, maždaug 40 proc. mano sutiktų žmonių žinojo, kur yra Lietuva, o likusieji spėliojo.

Japonai yra gana ksenofobiška, uždara šalis. Ir kuo toliau, tuo labiau Japonija užsidaro, griežtina migracijos įstatymus, siaubingai daug didelių reikalavimų keliama norintiems gauti nuolatinio gyventojo statusą, o įgyti darbo vizą – dar sudėtingiau.

Japonija yra nuostabi, unikali šalis, labai ją myliu, daug jai paaukojau, bet kartu ji labai griežta ir savita šalis, kurioje kartu gyvuoja senų laikų tradicijos, susikryžminusios su naujomis idėjomis, įsišaknijusi jų darbo, pasiaukojimo kultūra – tai yra šalis, kuri lengvai nepriims ir nepripažins, nesvarbu, ar tu lietuvis, ar marsietis, privalai įrodyti, kad gali ką nors duoti šiai šaliai.

Tad dažnai išsiskiria situacijos ir požiūris žmonių, kurie atvažiuoja trumpam, žmonių, kurie dirba privilegijuotose vietose, ir tų žmonių, kurie turėjo nueiti labai ilgą kelią, kad galėtų čia pasilikti, įsigyventi, ir labai dažnai matau nuovargį žmonių, kurie jau daug metų čia, ne tik lietuvių, bet ir užsieniečių, pajutusių, kad

tai, ką jie davė šiai šaliai, ji labai sunkiai grąžins.

Tai unikali šalis ir daug kas, ir aš pati, dėkojame likimui, kad man davė galimybę čia gyventi. Ji mane labai daug ko išmokė.

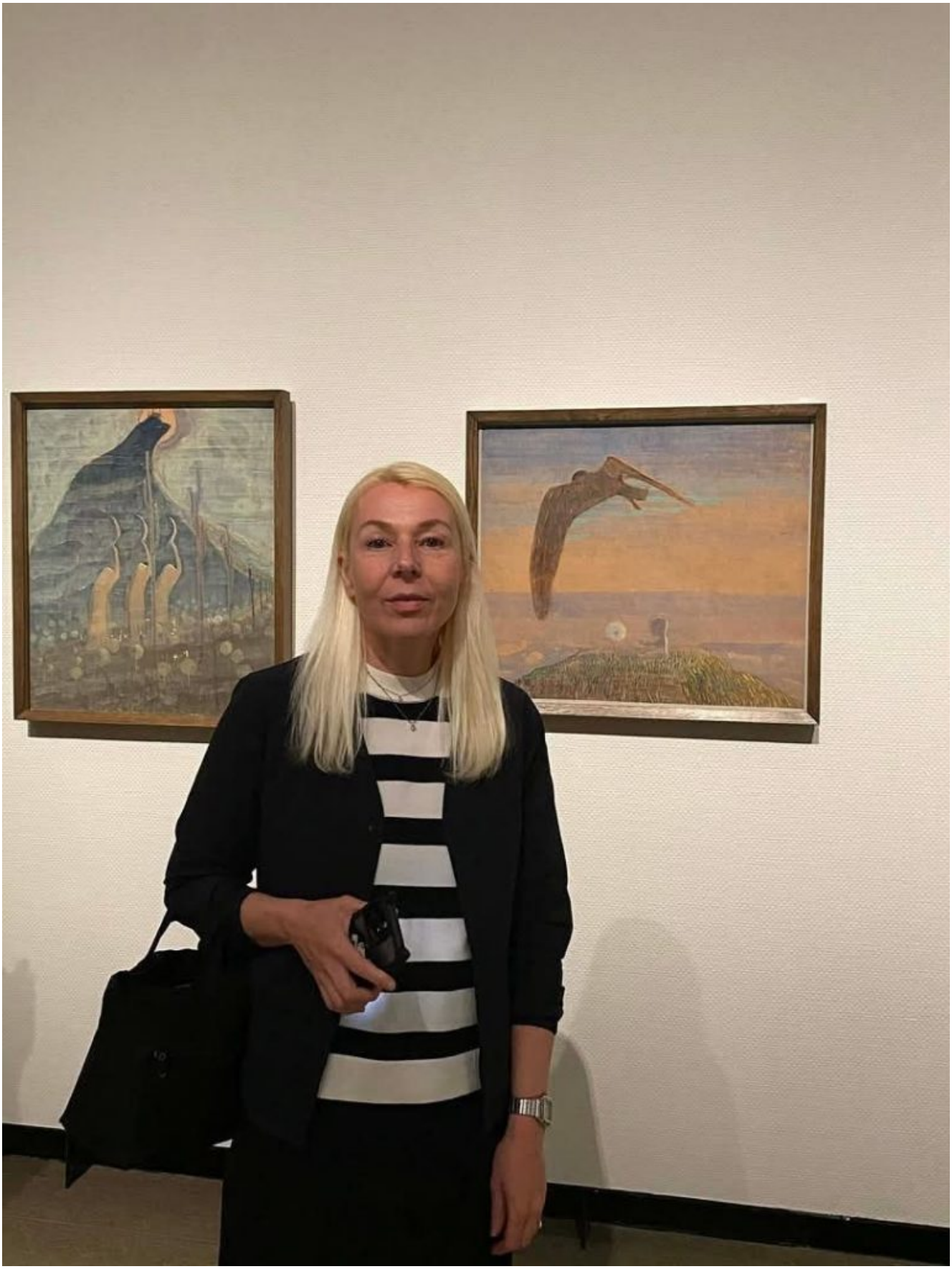

O kaip manot, ar būnant taip toli, kitos kultūros apsupty, sudėtingiau išlaikyti lietuviškumą ir kalbą nei gyvenant,

pavyzdžiui, Europos šalyse?

Tai iš dalies yra tiesa, tad visą laiką stengiausi, kad mano vaikas nelankytų japoniškų ugdymo įstaigų, rinkomės tarptautinius darželius ir mokyklą, kuriuose mokoma anglų kalba. Stengiausi jį auginti pasaulio piliečiu, kad nebūtų užsidaręs šioje saloje, kad galėtų susikalbėti angliškai ir išvykti mokytis ar gyventi kitur, jei kada nors to norės.

Prie lietuviškumo išsaugojimo daug prisideda ir bendruomenės veikla. Vienas įsimintiniausių renginių – pernai lapkritį vykęs A. Mamontovo koncertas, subūręs apie 100 lietuvių. Taip pat aktyviai palaikome Ukrainą, kartais stovime Tokijo centre su vėliavomis, protestuojam. Surengta puiki M. K. Čiurlionio paroda, kurioje apsilankė daugiau nei 100 tūkst. japonų ir pamatė visą šį stebuklą, vyksta muzikos renginiai.

Per metus įvyksta 4–5 renginiai. Bandėme kas mėnesį susiskambinti, bet tokie virtualūs susitikimai nebuvo labai populiarūs, tad juos pakeitėm naujienlaiškiu. Šią naujovę – kas mėnesį apžvelgti bendruomenės veiklą, įvykius – įvedžiau šiais metais.

Taip pat labai smagu, kad gegužę įsikūrė Japonijos lietuvių jaunimo sąjunga, ir esam labai dėkingi ambasadoriaus dukrai Orai Zykaitei, kuri subūrė aktyvų jaunimą. Turime daug mainų programose dalyvaujančių studentų, jaunų žmonių be šeimų, jie gali skirti daug savo dėmesio ir laiko lietuviškoms iniciatyvoms ir įvairiems judėjimams, rengti pasirodymus.

O kaip šis grįžimas prie šaknų, įsitraukimas į bendruomenės veiklą, bendravimas su lietuviais pakeitė, paveikė Jūsų identitetą, vidinę būseną?

Mano atvejis nėra įprastas – mano genetinis identitetas labai sumaišytas, mama lietuvė, tėtis kitatautis, bet gimiau ir augau Lietuvoje ir visada save mačiau kaip lietuvę iki tam tikro momento, kai pamiršau, kad esu lietuvė. Kai tai prisiminiau, pamačiau, kokie žmonės apskritai yra lietuviai, daug galvojau, analizavau, kokia mes esam tauta, asmenybės.

Lietuviai yra unikalūs: labai atsidavę idėjoms, patys pirmi pasitraukėm iš Sovietų Sąjungos, esam veržlūs, užsispyrę, idėjiniai žmonės, ir man norėjosi parodyti savo vaikui tą unikalumą. Ir mūsų kalba viena iš seniausių Europos kalbų, ir mūsų

gamta, mūsų miestai, mūsų istorija… Tada ir pati pradėjau matyti, kokie mes nuostabūs, kokie mes gražūs ir kiek visko įdomaus turime.

O kai sutinki tokius žmones kaip lituanistinės mokyklos įkūrėja Giedrė Oki, kurie atsidavę dirba iš idėjos, kai gerai galvoji apie Lietuvą ir matai tuos gražius žmones, kurie dirba prie tiek daug gražių idėjų ir atneša tiek daug pasitenkinimo tėvams, vaikams ir visoms šeimoms, tas grįžimas prie savų neišvengiamas.

Pati ne vieną valandą esu praleidusi savanoriaudama profesinėje srityje ir, suvokdama savanorystės naudą ne tik tiems, kam pagalba skirta, bet ir pačiam žmogui, labai vertinu žmones, veikiančius iš idėjos, ir stengiuosi sekti paskui juos.

Projektas „Pasaulio Lietuva.“

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nekeisti straipsnio pavadinimo, nurodyti informacijos šaltinį, autorių ir projekto pavadinimą.